

CAMILLA GREBE

UNETARDUMUS

Rootsi keelest tõlkinud Allar Sooneste

Mariele

„Veider küll, kuidas tõelise maailma värvid tunduvad
justkui päris tõelised alles ekraanilt tšekates.“

Anthony Burgess, „Kellavärgiga apelsin“

Manfred

Olime üpris tavaline perekond. See hommik oli samasugune nagu iga teinegi.

Niisugune, mida ei peeta mitte millegi poolest oluliseks. Üks kõigist neist silmatorkamatutest päevadest, millele ei omistata erilist tähtsust, sest usutakse end teadvat – need on kõik ühesugused. See oli vaid järjekordne päev, millega tuleb toime tulla, mis tuleb läbi elada. Jaksu peab jätkuma ja on vaja tegutseda, just nagu oleks see mingi blankett, mis tuleb enne kella viit täita ja posti panna.

Afsaneh tõusis varem, et Nadjale putru keeta.

Kuulsin ta samme: kergeid, lausa kobavaid, kui ta esikust kööki tippis. Just nagu käiks ta õhukesel jääl. Seejärel kolinat, veekraani kohinat ja vaikset kolksatust, kui ta kastruli pliidile asetask. Ja viimaks vispli rütmilist kraapimist vastu metalli, kui ta pudrupulbrit veega segas.

Lebasin voodis, mis oli Afsanehi kehast ikka veel soe, ning kuulsin meie kõrvalt lastetoast Nadja halinat ja kõha.

Need olid helid, mida tekitas täiesti tavaline perekond: naine, minu noor abikaasa, vahest liigagi noor – oli igatahes neid, kes nii arvasid –, ja minu tütar. Ning see oli vaikus, mis oli järele jäänud kolmest vanemast lendu tõusnud lapsest ja minu eksnaisest, kes lahkus korterist ühel kevadisel, üpris tänase sarnasel hommikul, käe otsas nii raske reisikohver, et küllap ei oleks ta jaksanud seda kanda, kui ta ei oleks olnud nii meeletult vihane.

Tõsi küll, kõigest sellest ma praegu ei mõelnud, mitte nüüd, kui seal lamasin, öistest unenägudest ja voodi soojusest rammetu. Kõik need pisisündmused muutuvad alles tagantjärele kaalukaks ja hakkavad endas kandma tähendust.

Kõik elu triviaalsused kasvavad alles tagantjärele suureks, saavad hambad ja asuvad sind öösiti jälitama.

See hommik oli samasugune nagu iga teinegi. Peale kõige muu oli Nadja viimase kolme nädala kestel sama arv kordi end külmetanud, olime Afsanehiga mõlemad oma armsa, kuid tõrksa kaheaastase tütrega askeldamisest ja tema õistest valvamistest surmani väsinud.

Võisime nalja heita, et nohusena sai Nadjast just nagu hällilaps. Ja Afsaneh tavatses öelda, et süüdistagu ma ainult ennast, et otsustasin nüüd veel uuesti titendusega pihta hakata, ehkki olin juba üle viiekümne.

Afsaneh paotas magamistoa ust.

Ta kandis Nadjat puusal ja kui ta pehmelt põlvi nõtkutades tütart kõrgemale hiivas, et too paremini haardes püsiks, avanes hommikumantli hõlm ja paljastas ühe ta rinna, kauni rinna, mis vastu kõiki ootusi oli saanud minu omaks.

Afsaneh küsis, kas mina võiksin last hoida, ja ma selgitasin, et mul oli kavas korra politseimajas käia.

Politseimaja asus Stockholmis Kungsholmenil. See oli juba üle kahekümne aasta minu töökoht ja rutiini, oravaratta sünonüüm. Koht, kus uurisin mõrvu ja muid raskeid kuritegusid. Seal puutusin kokku inimsoo kõige pahelisemate külgedega, inimliku käitumise kõige jäledamate ilmingutega, millega ülejäänud elanikkond ei tarvitsenud tegemist teha.

Kuidas võisin ma kõike seda nii tähtsaks pidada?

Las nad notivad kõik üksteist maha, mõtlen ma. Las nad vägistavad ja peksavad üksteist. Õitsegu narkoäri ja põlegu agulid nagu saraküünel öös. Ärgu vaid mind sellesse sitta kistagu.

Mäletan, et Afsaneh kibrutas laupa, kui talle oma tööleminekuplaanist rääkis. Ta tuletas mulle meelde, et on Kristuse taevaminemise püha, ja küsis, mida seal siis nii kohutavalt tähtsat teha on vaja. Seejärel seletas ta kannatlikult, et oli lubanud täna ühe oma doktorandiga kohvi jooma minna ja et ta oli seda juba eile lõuna ajal mulle kaks korda maininud.

Nii kestis see tükk aega.

Kemplesime lapsehoidmise üle, nagu oleks sel tõesti mingit tähtsust. Nägelesime niisugusel arutul ja väsitaval moel, nagu minu ettekujutust mööda nägeldakse paljudes peredes täiesti tavalistel hommikutel sellises turvalises heaoluriigis nagu Rootsi.

Kui Afsaneh oli läinud oma doktorandiga kohtuma ning Nadja mu kõrval meie laias voodis lamas ja oma tatist ninakest vastu mu põske surus, oli tunne ometi üpris hea. Mida pidanuks ma täna politseimajas tegema? Laibad võisid vabalt homseni oodata ja enamikul minu töökaaslastest oli niikuinii vaba päev.

Täpselt ei ole meeles, aga arvan, et kraamisin hommikupoolikul pisut elamist. Põlv tegi kohutavat valu ja ma võtsin paar tabletti valuvaigistit. Küllap tõmbasin köögiventilaatori all salaja paar suitsu ka. Nadja vaatas telerit ja ma pidin heli valjuks keerama, et see Karlavägenil toimuvate teetööde mürast üle kostaks.

Vanem tütar Alba helistas Pariisist ja tahtis raha laenata. Tegin talle rahulikult, kuid kindlalt selgeks, et rääkigu emaga, sest minult sai ta sel kuul ju niigi kolm tuhat krooni rohkem kui tavaliselt. Pealegi olid ta õde ja vend, Alexander ja Stella, praegu veel täitsa ilma. Õiglus peab ometi valitsema, eks ju?

Õiglus – milline iseäralik mõiste, kui nüüd tagantjärele mõtlen.

Viimaks tüdines Nadja telerist. Ta muudkui tõnnis ja tõnnis, kandsin last korteris ringi, püüdes edutult teda rahustada. Nadja väike keha oli tulikuum ja ma andsin talle paratsetamooli, ehkki Afsanehile ei meeldinud, et seda teen – see oli samuti meie alatine vaidluste teema. Afsaneh oli arvamusel, et väikelastele ei tuleks anda ravimeid enne, kui nad on haua äärel.

Paratsetamool vist aitas või siis rahustasid Nadjat ehk võileivad, mida talle tegin. Ja muidugi võisid ka akna taga toimuvad teetööd ta meelte tegevust pakkuda.

Tõstsin tüdruku elutoas aknalauale, ta seisis seal kaua ja jälgis võlutult kolm korrust allpool pikkamisi teed järavat ekskavaatorit,

samal ajal oma väikese terava keelega leiva pealt võid ja ülahuulelt tatti limpsides. Rääkisime veidi aega ekskavaatoritest, autodest, veoautodest ja mootorratastest. Igasugustest mootorsõidukitest.

Nadjale meeldis kõik, millel oli mootor ja mis tekitas müra – seda panime mina ja Afsaneh juba varakult tähele.

Kui nüüd õigesti mäletan, helistas Afsaneh just siis kohvikust.

Tõstsin valjuhäälselt protesti avaldava Nadja põrandale ja läksin esikusse, et segamatult rääkida – teetööde lärm pani kogu korteri värisema.

Afsaneh küsis midagi Nadja tervise kohta ja ma vastasin, et temaga on kõik korras, et ta sööb parajasti võileiba ja vaevalt küll saab tal miskit suuremat häda olla, kui ta sööb ja joob.

Enesestki mõista jätsin paratsetamooli mainimata.

Kui kõne lõpetasime, tundsin kohe, et midagi on valesti. Just nagu oleks õhk muutunud tihedamaks, just nagu pressiks see mulle peale, see oli kombitav aimdus lähenevast ohust. Sekund hiljem taipasin, et mind oli sundinud reageerima pigem millegi *puudumine*.

Valitses vaikus.

Teetöödel peeti nähtavasti pausi ja ma ei kuulnud mitte midagi muud peale oma hingetõmmete.

Läksin elutuppa Nadjat otsima, kuid tuba oli tühi, kui mitte arvestada keset põrandat mahlaloigus vedelevat lutipudelit ja lelude virna, mille ta oli hommiku kestel sinna tassinud.

See võiski olla hetk, kui minus tärkas mure, see ürgne instinkt, mida kõik endas kanname, tung kaitsta oma lapsi kõige halva eest.

Ootamatult pimestas mind päike, vahe valguskiir, mida ei oleks tohtinud seal olla sel lihtsal põhjusel, et elutoa aknad olid varjus.

Pöörasin näo valguse poole, kissitasin silmi ja vaatasin kööki.

Aken oli lahti ja klaasilt peegeldus päike.

Korrage sai kõik mulle selgeks: Afsaneh pesi eile köögiaknaid. Küllap oli tal lapselukk sulgemata ununenud. Kas Nadja ronis tõesti üles ja avas akna? Olgu, aga *miks* oleks ta pidanud seda tegema?

Samal hetkel, kui olin küsimuse enda jaoks sõnadesse vorminud, sain aru, miks: ekskavaator, see neetud ekskavaator.

Tormasin avatud akna poole.

Ma tormasin, sest see oli ainus, mida teha sain. Tormasin, sest nii oli vaja, see oli sund. Ei tohi lasta oma lapsel kukkuda ega surra. See on ainus, mida siin elus teha ei tohi.

Kõik muu ei ole nii oluline.

Väljas mänglesid päikesekiired puude mahedas roheluses, all seisisid vaikivad ehitustöölised ja vahtisid tühja pilguga üles. Mõned neist tõttasid väljasirutatud kätega meie maja poole.

Nadja rippus aknapleki küljes ja iseäralik oli see, et ta oli hiirvaikne; olen kuulnud, et täpselt samamoodi on vait uppuvad lapsed.

Tütred väikesed sõrmed hoidsid kramplikult aknaservast ja ma viskasin tema poole, sest nii tuleb teha. Oma lapsele viskutakse järele, minnakse läbi tule ja vee.

Tehakse kõik ja pisut enamgi veel.

Suutsin tüdrukust kinni krahmata, mu käed ulatusid temani, kuid siis tundsin, kuidas võised sõrmekesed pikkamisi mu peost libisevad. Ta kadus mu haardest nagu libe seep.

Nadja kukkus.

Mu laps langes tänava poole ja ma ei saanud teda peatada.

Oleks piisanud, kui oleksin kohale jõudnud sekundigi varem, kui oleksin jõudnud läbida ühe meetri rohkem selles aegruumis, kus aeg tundus seisvat paigal ja vaikuse mõiratus kajastus minu kõrvus.

Teises elus, paralleelses oleluses oleksin ehk suutnud ta päästa. Aga kukkuja oli *minu* laps.

Ta langes neljandalt korruselt alla tänava poole ja ma ei saanud sinna mitte midagi parata.

Me olime üpris tavaline perekond.

See hommik oli samasugune nagu iga teinegi, kuid pärast ei olnud enam miski endine.

I OSA

PÕGENEMINE

„Võta kätte, mine Niinevesse, sinna suurde linna, ja jutlusta sellele, sest nende kurjus on tõusnud mu palge ette!“

Aga Joonas tahtis põgeneda Issanda palge eest Tarsisesse.

Joonas 1:2–3

Saamuel

Mul kulus täpselt kümme päeva, et oma elu tuksi keerata.

Vaatan aknast välja.

Minu toast avaneb vaade parkimisplatsile, selle taga näen ähmaselt Långbro haigla kontuure – see on vana vaimuhaigla, mis on ümber ehitatud toretsevateks korterelamuteks.

Just täna on hoonete kohale kogunenud tumedaid pilvi. Heleroheline lehestik loob violetse taevaga tugeva kontrasti. Parkimisplatsi ümbritseb lopsakas rohi, kuid väljas on ikka veel sigakülm, ehkki on juba üheteistkümnes juuni.

Kuulen, kuidas mamps köögis askeldab.

Ta on lausa haigelt tüütu. Tüütu ei tähenda mitte ainult seda, et ta muudkui tänitab ja sunnib mulle alatasa igasugust jama kaela – otsi tööd, käi tööjõubüroos, lao taldrikud nõudepesumasinasse, tõsta nõudepesumasin tühjaks ja mis kõik veel –, vaid ta ka muretseb neetult palju. See muretsemine hakkab külge ja tekitab kogu kehas sügelust, justkui sibaksid naha all sipelgad.

Talle ei ole nähtavasti veel pärale jõudnud, et olen täiskasvanu.

Sain kuu aega tagasi kaheksateist, kuid sellest hoolimata jõlgub ta mul sabas nagu mingi kanamamma ja tahab teada igat sammu, mille astun.

Nagu oleksin talle mingi kuradima elu naba.

See häirib mind pööraselt.

Usun, et mampsil endalgi oleks palju parem, kui ta nii ei teeks. Kui ta ometi end lödvemaks laseks, kas või natuke. Ja lisaks selektab ta vahetpidamata, kui palju ta on minu heaks ohverdanud – miks ei hangi ta ise endale elu, tal on ju selleks nüüd võimalus?

Alexandra, minu tüdruk või pigem tüdruk, kellega magan, räägib, et tema ema on samasugune, aga see on vale jutt. Sirpa ei käi igatahes kunagi oma tütre linnas kannul, ei tüüta

telefonikõnedega tema sõpru, ei otsi tema taskutest kondoomi ega kama.

Muide, mis puutub kondoomidesse: mamps peaks ometi rõõmustama, kui ta mu taskust kondoomi leiab. Kas see polegi just see, mida kõik lapsevanemad soovivad: et nende laps ennast kaitseks? Sest oletan, et see on üks tema suurtest hirmudest – panen kellegi käima peale ja siis olen lõpuks täpselt samasugune nagu tema.

Last üksi kasvatav vanem.

Või *ainus last kasvatav* vanem, nagu tavatsetakse öelda mampsi koguduses, kui nad püüavad olla lipitsevalt osavõtlikud, et ühegi sotsiaalse juhtumi puhul ei tunneks keegi end kõrvaletõrjutuna.

Me elame mampsi Fruängenis Ellen Key tänaval kolmekorruselises majas, see on täiesti okei äärelinn Stockholmi lõunapool. Metrooga keskjaama sõitmiseks kulub täpselt üheksateist minutit ja üheksateist minutit võib oma elust ju ilma erilist kahju tundmata ohverdada.

Või mis?

Üheksateist minutit linna ja veel üheksateist minutit koju, see teeb kolmkümmend kaheksa minutit päevas. Kui iga päev korra sõita, tuleb kokku kolmteist tuhat kaheksasada seitsekümmend minutit aastas, see on kakssada kolmkümmend üks tundi ehk peaaegu kümme päeva.

Kümme päeva raisatud elu: lõppude lõpuks ei olegi seda nii vähe.

Nagu teada, võib kümne päeva kestel paljugi juhtuda.

Point on selles, et on vaja arvutada, enne kui hakkad tegema ennatlikke otsuseid, enne kui näiteks arvad, et üheksateist metroos kulunud minutit ei mängi erilist rolli.

Matemaatika on ainus õppeaine, mis mul kunagi koolis tugev on olnud. Emakeel ehk ka, kui olin noorem. Sest mulle meeldis

raamatuid lugeda. See huvi on mul nüüd küll üle läinud, sest kes ikka tahab end metroos teistele näidata, raamat peos.

Aga matemaatika oli siiski kuidagi eriline. Mul ei olnud vaja end eales karvavõrdki pingutada, ma justkui nägin arve oma peas ja teadsin vastust ammu enne seda, kui teised jõudsid käe taskuarvuti järele sirutada. Ja ehkki ma peaaegu kunagi tundides ei käinud, pani mataõps teisel gümnaasiumiaastal mulle hindeks „väga hea“.

Oletan, et ta tahtis mind ergutada, ometi jätsin kooli pooleli. Ma ei näinud seal käimises erilist mõtet.

Märkan silmanurgast liikumist. Põrandale asetatud puuris keksib muusträstopoeg – või mis poeg enam, varsti juba noorlind. Ta toksib nokaga põrandalt seemnejäänuseid, seisatab keset liikumist, kallutab pead ja vaatab mulle oma kollaserandiliste nõõpsilmadega otsa.

Muustrastas, *Turdus merula*.

Jah, lisaks matale on tegelikult veel midagi, mida ma hästi tunnen, ja need on linnud. Olin väiksena lindude järele lausa hull, aga seegi huvi on nüüdseks möödunud.

Liiga tobe harrastus.

Aga kui leidsin konteinerist muusträstopoja, ei suutnud ma ometi jätta teda päästmata.

Silmitsen lindu uuesti. Näen läikivmusta sulestikku ja erekollast nokka, mis aeg-ajalt vastu põrandat koputab.

Toidan teda seemnete ja pekitükikestega. Olen isegi õpetanud ta peost sööma nagu viimase peal dresseeritud kodulooma.

Võtan mobla pöidla ja nimetissõrme vahele. Heidan pilgu Snapchatti.

Liam on üles laadinud video plahvatavast õllepurgist. Tundub sedamoodi, nagu tulistaks keegi selle pihta, võib-olla Liami enda õhupüstolist. Alexandra on jaganud pilti endast voodis. Tekk on küll ninani tõmmatud, kuid ometi näen silmadest, et ta naeratab.

Ta on enda ümber pildile puistanud tillukesi tuksuvaid rõveroosid südameid.

Avan Whatsapi: Igorilt ei ole veel midagi.

Õigupoolest on minu soov, et ta enam kunagi ennast näole ei annaks. Aga paraku olen omadega persses ja pean nüüd selle eest maksma.

Kümme päeva.

Täpselt nii palju kulus selleks, et Igori kleepuvasse võrku takerduda. Sama palju aega, kui kulub ühe aasta kestel iga päev metrooga linnas käimiseks.

Aga kui ma nüüd täiesti ausalt tunnistan, algas kõik juba palju varem. Mamps tavatseb öelda, et mul ei ole mingit otsustusvõimet, ja ajaga, mille kestel ma millelegi keskenduda suudan, võib vaevu jõuda ära juua klaasi piima. Ta ei ole seda kunagi otse öelnud, kuid paistab selgesti välja, et tema arvates olen need omadused pärinud papsilt. Ja kuna ma ei ole temaga iialgi kohtunud, on ju raske ka vastu vaielda.

Mampsil seevastu mõistagi niisuguseid probleeme ei ole.

Igatahes mitte siis, kui on vaja minu järele nuhkida. Ta on alati keskendunud, ei anna kunagi alla.

Ta on nagu üks kuradima verekoer.

Koolipsühholoog saatis mu laste- ja noortepsühhiaatri juurde ning too saatis mu edasi spetsialisti juurde. See psühholoog, higiste kätega eit, kandis suuri hõbebehteid ja ta hambad olid nii pruunid, nagu oleks ta sitta söönud.

Ma ei sallinud teda algusest peale.

Eriti vastik oli see, kui ta jahus neuropsühhiaatrilistest tegutsemisvõime häiretest. Ta väitis, et ehkki seda diagnoosi mulle panna ei saa, on mul ometi keskendumise ja enesevalitsusega probleeme. Täpselt sellest hetkest alates ei kuulanud ma teda enam. Mamps samuti mitte, sest ta ei tahtnud tunnistada, et minu viga on milleski muus, mitte *viletsavõitu otsustusvõimes*.

Mõni kuu hiljem lugesin kõmulehes prominendist, kelle sõnutsi oli paganama tore, et ta oma diagnoosi viimaks kätte sai ning et see seletas palju. Just nagu olekski ta tahtnud olla kiik-suga, justkui oleks diagnoos mingi vinge nahkjope või äge täto-veering, mida uhkeldades kõigile näidata.

Kuidas ma selle pasa sisse õieti sattusin?

Mina ja Liam tavatsesime kesklinnas krattimas käia. Alguses peamiselt lõbu pärast. Me näppasime pudi-padi, näiteks parfüüme või rõivaid. Üsna varsti saime aga selgeks, et kui võtta elektroonikat – väliseid kõvakettaid, kuulareid ja kantavaid kõlareid –, võime kaupa edasi müüa. Liam ostis jõusaali trennikaaslaselt Jannelt *booster bag*'i – see oli mitme alumiiniumfooliumi kihiga vooderdatud seljakott –; seejärel ei olnud tarvis muud, kui turvakaamerate nägemispiirkonnast eemale hoiduda, nodi riulitelt kokku korjata, kaup kotti pista, kauplusest väljuda, metroorongi istuda ja üheksateist minutit hiljem Fruängenis väljuda.

See oli peaaegu et liiga lihtne.

Me saime nupid paganama hästi selgeks, ei jäänud mitte kunagi vahele ja üpris varsti kippus Liami mampsi keldriruum täis saama. Kogu selle kraami müümine internetis oli aga väga vaearikas. Pealegi tundis mamps huvi, miks mul on mitu mobiili ja miks ma alati oma tuppa kaon, kui keegi mulle helistab.

Nii et me hakkasime asju müüma tšetšeenile nimega Aslan; see oli üks üpris vastik sell tätoveeringutega näos, kes ei naeratanud kunagi.

Aslan ei plekinud eriti hästi, me saime vaid veerandi sellest, mille oleksime teeninud internetimüügist, kuid ta võttis kogu partii korraga ega esitanud kunagi küsimusi.

Papi eest ostsime napsi, tossusid, muru ja vahel mõne grammi koksi. Korra täillisime Stureplanil ja mugisime restos krevette nagu ehtsad rikkurid, kuid enamasti kimusime vaikselt ja rahulikult mõnd mõnusat filmi vaadates.

Päeval veetsime aega minu pool ja öösel Liami juures, sest ta ema käis Huddinge haiglas öises vahetuses tööl.

Meie pärast ei pidanud küll keegi kannatama.

Kauplustel oli ju kindlustus, nad said oma raha tagasi. Ja me ei võtnud kunagi eraisikutelt, vaid ainult sellistelt suurtelt ja rikestelt firmadelt nagu Media Markt ja Elgiganten, mis niikuinii päevast päeva tavainimestelt raha välja petavad.

Muru ja koksi ostsime kütilt nimega Malte, kes tavatses piljardisaalis hängida. Malte oli pikk, haiglaslikult kõhn, värisevate kätega ja diileri kohta tavatult lahke.

Minu meelest oli see Liam, kes temalt küsis, kas võime elektroonikavidinatega tasuda. Kuid Malte vaid hõõrus oma luidraid käsi vastamisi, lagistas naerda, nii et kuldhambad suus sädelesid, ja teatas, et see ei ole nende äri. Aga, lisas ta, kui tahame saada tasuta kama, võiksime talle paaris asjas abiks olla.

Ja nii see läks. Hakkasime tasapisi Malte heaks tööle.

Üsna varsti saime aru, et ta oli tähtis hammasratas masinavärkis, mis varustas stockholm-lasi savu ja koksiga. Lisaks oli ta bosome, Igorile üpris lähedane. Nii lähedane, et Liam tavatses Maltet nimetada Igori pedepoisiks.

See tegi meile palju nalja.

Otsad, mida me Maltele tegime, olid väikesed, ei midagi kohutavalt seadusevastast ega nii.

Tõime ja viisime pakikesi kuhu vaja või võtsime kõnesid vastu, kui kunded Whatsapi kaudu tellimusi esitasid. Hoolimata sellest, et kommunikatsioon oli äpis krüpteeritud, oli Malte ja tema kamp välja töötanud lausa jabura kaubanimetuste süsteemi. Kui keegi helistas ja tellis pitsa, oli minu töö täpsustada, millist pitsat nad soovivad. Capricciosa oli näiteks muru ja Hawaiiiana oli koks. Nii et kui kunde soovis viit Hawaiiianat, tähendas see viit grammi koksi.

Ühe grammi esmaklassilise koksi hind jääb kusagile kaheksasaja krooni kanti, nii et need ei olnud just eriti odavad pitsad. Aga siis toimetati kaup kundlele ka poole tunni jooksul kätte, nii et tegelikult oli meie teenindustase kõrge.

Meie äri oli *strictly old school*: koks, spiid, muru ja muu selline. Ei mingeid ravimeid ega muud sodi. Ja heroini me mõistagi ei müünud – see turg kuulus Kungsträdgårdenil gambialastele.

Vahel jutustas Malte, kuidas käisid asjad vanasti – et diilerid müüsid kama otse keset tänavat nagu jäätist. Ja mentidel ei olnud mingi vaev neid kinni nabida.

Lagistasin valjult naerda.

Üle mõistuse, kuidas elati vanasti, kui internetti ega äppe veel ei olnud.

Tundsin end nagu kala vees, aga Liam oli närviline ja tahtis mängu pooleli jätta. Viimaks sundis ta mind lubadust andma, et lõpetame Malte tööotsad ära, ja ma ütlesin jah, lihtsalt selleks, et talle meele järele olla.

Mõne kuu pärast ei supelnud me mõlemad ainult murus, vaid ka rahas. Arvestasin kähku välja, et tavalise tööga ei oleks ma elu sees nii palju teeninud.

Liam ostis ühelt Bredängi kutilt kasutatud bemari ja paistis üle pika aja nüüd tõeliselt rahul olevat. Mina ise ei tihanud osta midagi liiga hinnalist, mamps käis juba niigi tüütult pinda oma urgitemisega, kust ma endale uued riided, kingad ja kõik muu olen saanud.

Tundus peaaegu, nagu haistaks ta, et miski ei klapi.

Ühel päeval kutsus mind enda juurde Malte boss Igor, hiigel-mürakas ülespumbatud lihaste ja kiilaks aetud peaga venelane.

Igor oli legendaarne kolmel põhjusel.

Esiteks oli tema käpa all suur osa Stockholmi narkoärist. Teiseks väitis Liam, et Igor on lõpu peale teinud kolmele tüübile,

kes teda rahaga petsid – sidus nad randmeid ja pahkluid pidi punkti ning uputas nagu kassipojad.

Kolmandaks oli tal väidetavalt luuleannet ja ta oli välja andnud mitu raamatut.

Ausalt öeldes olin üpris meelitatud, kui Igor ütles, et pean end kuuldavasti väga hästi ülal, ja küsis, kas ma ei sooviks abiks olla teistel, pisut suurematel töödel. Saaksin head tasu, kui püüan samaviisi ka edaspidi kannuseid teenida, ja mulle avaneb firmas palju võimalusi.

Jah, ta nimetaski seda firmaks. Justkui juhiks ta tööpoolest mingit ehtsat aktsiaseltsi.

Igor seletas kaua, et klient peab olema tähelepanu keskpunktis, samuti et tähtis on ostjaid mitte kunagi petta ja olla alati *service minded*.

Tundus, nagu oleks ta tulnud mõnelt töøjõubüroo korraldatud kursusel, kus õpetatakse juhtima päris firmat, mis maksab käibemaksu, ületunnitasu ja tegeleb muu sihukese jamaga.

Nõustusin otsekohe. Kõhklused hakkasid tekkima alles pärast lahkumist.

Aga siis paistis rong olevat juba läinud.

Samal õhtul veidi hiljem kutsus Igor mind firma reedesele õlleõhtule. Ma ei teadnud, kas see oli nali, kuid ta nimetas seda *after work party*'ks.

Jõime õlut ja mängisime piljardit. Täpsemalt kõik peale Igori, kes nähtavasti ei joo üldse tilkagi alkoholi; ta lihtsalt istus ruumi ühes otsas ja nagu hoidis meil silma peal.

Liamit ei olnud seal.

Hiljem rääkis ta, et Igor oli teda samuti kutsunud, kuid ta keeldus. Liam ütles, et olen peast täitsa segi ja keeran oma elu nässu, kui ma ei õpi mõtlema, enne kui midagi teen.

Pealegi olin talle ju lubanud, et ei võta enam Igorilt ega tema pedepoisilt tööd vastu. Nüüd aga olin, nagu tavaliselt, taas oma sõna murdnud, ja ta muudkui vahutas. Bla-bla-blaa.

See oli täpselt kümme päeva tagasi.

Järgmisel nädalal pidin koos Maltega ringi käima ja nõudma raha sisse kundedelt, kes olid võlgu ostnud. Sel ajal sain selgeks, et firma krediidipoliitika ei ole kuigi kliendisõbralik ja et Malte ei ole sugugi nii lahke diiler, nagu me Liamiga olime arvanud.

Asi käis umbkaudu niimoodi. Me prõmmisime kliendi koduksele ja kui ta avas, seletas Malte, et oleme tulnud raha järele, mille ta võlgu on. Mõnikord maksti tõesti kohe, siis tänasime viisakalt, soovisime meeldivat õhtu jätku ja lahkusime nagu viimase peal viisakad mormoonid.

Sageli ütles kunde, et tal ei ole praegu raha, kuid klaarib võla varsti. Kui see oli esimene visiit, kõlas meie vastus, et tuleme nädala pärast tagasi ja siis on „kõigile asjaosalistele parim, kui võlg saab kohe tasutud“, misjärel tegi Malte värisevate kätega hoolikalt sissekande oma mobiiliäppi, milles olid kõik võlad registreeritud.

Kui see oli aga teine või kolmas visiit, andsime neile säru.

Mis juhtus neljanda visiidi ajal, seda ma ei tea, aga oletan, et siis saadeti välja keegi muu kui Malte, mõni jultunud jõhkard, kes selle tööloigu eest vastutab. See võis olla näiteks sama tüüp, kes aitas Igoril neid kutte uputada. Kui see lugu on muidugi üldse tõsi, sest nojah, Liam on ennegi lolli juttu ajanud.

Minu töö oli kliente kinni ja püsti hoida, sellal kui Malte neid käte ja jalgadega meeletult kolkis. Tüdrukuid oli tal seevastu tavaks noaga ähvardada. Ta surus sinakalt helkiva hambulise tera neile otse silma all vastu nahka, kriimustas vere välja ja seletas, millised jubedad armid võivad neile jääda, samal ajal neil tisse mudides.

Vaid ühe korra andis Malte ühele kliendile – loomulikult tibile – armu, ehkki see oli teine visiit. See oli pikkade punaste juustega tüdruk nimega Sabina. Juba siis, kui Sabina ukse avas, oli näha, et Malte tunneb teda ja on pealegi veel tema peale kiimas.

Nende jutt venis nii pikaks, et ma hakkasin tūdima ja küsisin, kas võin tualetis käia.

Mind lubati.

Kui tagasi jõudsin, nägin Maltet tibile andmas pakki tuhandekrooniseid, ehkki pidanuks olema vastupidi.

Asja ees, teist taga.

Tibi paistis olevat rõõmus ja lubas varsti tagasi maksta.

Just sel hetkel märkas Malte mind. Ta haaras mu kraest, surus mind vastu seina ja sisistas kõrva: „Mitte piuksugi sellest, saad aru? See oleks mu surm. Ja sinu surm samuti.“

Ma lihtsalt noogutasin.

Mida ta õige arvas? Et kavatsen Igorile tema peale koputama minna? Et olen nüüd üks tema pedepoistest?

Aga nagu öeldud, punajuukseline tibi oli ainus erand. Kõik teised said oma koosa.

Paljud karjusid. Mõned nutsid.

Gorillabiitsepsite ja pealuutätoveeringutega kolaskid halisesid nagu tited ja anusid armu. Üks jorss oksendas minu uued Gucci tossud täis, kui Malte talle kõhtu paremsirge virutas.

See oli vastik.

Üks asi on Media Marktist elektroonikat näpata või võtta vastu pitsatellimusi, kui tegelikult soovitakse koksi, ent hoopis midagi muud on inimestele päriselt viga teha. Ma ei saanud sellega hakkama. Tean, et olen teinud nii mõndagi ebaseaduslikku, ent kuulge, ma ei ole ometi *koletis*.

Jõudsin juba esimesel õhtul selgusele, et Igori firma ei ole nähtavasti minu jaoks.

Kuidas tuleks aga niisugune töö üles öelda?

Viimaks võtsin vapruse kokku ja tunnistasin Igorile, nagu asi oli, ehk et inimeste peksmine hakkab mulle vastu.

Ta noogutas tõsiselt, kuid muigas siis. Kallutas end toolis tagasi, nii et ta vinge nahkjope krudises. Seletas, et ega see töö

olegi igäihe jaoks, ja ehkki olen küll üks siidkinnastes äpu, leidub minu jaoks muudki, milles aidata saan.

Viimaseid sõnu lausudes ta irvitas ja ma tundsin vastutahtsi, kuidas häbist punastan.

Seejärel muutus Igor taas tõsiseks ja rääkis, et ta usub mitmekesisusse ning igäihel on kindlasti mingeid häid külgi. Ja tugeva organisatsiooni loomiseks on kõiki neid vaja kasutada.

Ta naaldus ettepoole ja viskas mulle paki, see oli umbes sama suur nagu võipakk, mähitud pruuni paberisse.

„Tule esmaspäeva õhtul tööstuskvartalisse. Kohtume mahajäetud autoremonditöökoja juures kell üheksa. Mitte minutitki hiljem. Lülita mobiil välja, enne kui kohale jõuad, ja võta pakk kaasa. See on tähtis, saad aru? Sinu töö on vahti pidada, kui ma kliendiga kohtun. See on kuradima oluline klient. Hulgikaupmees.“

Igor vaikis korraks, silmitses mind uurivalt ja jätkas siis: „Pakis on kaubaproovid, küllap ei ole mul vaja sulle selgitada, kui tähtis see on, et pakk kaotsi ei läheks?“

Noogutasin ja lahkusin Igori piljardisaali taga olevast kontorist, olles iseäraliku häbi- ja kergendustunde segu võimuses. Kuid kergendus sai siiski võitu: mul ei olnud enam tarvis kedagi peksta ja kõik muu on parem kui see.

Praegu aga on pühapäev ja kergendus, mida Igori täis-
suitsetatud kontoris tundsin, on pikkamisi asendunud näriva ebameeldivustundega.

Kaalun pakki käes ja vaatan aknast välja. Pilved vana hullumaja kohal on tihenened ja parkimisplatsil on hakanud sadama peenikest vihma. Asfalt on must ja läikiv nagu jää äsja külmunud väga sügaval järvel.

Pakk ei ole raske, oletan, et see kaalub umbes sada grammi. Oma lühikese, kuid pingelise karjääri kestel Firmas olen endas välja arendanud võime kotikeste ja pakikeste kaalu täpselt hinnata.

Oskan seda peaaegu sama hästi kui peastarvutamist.

Sada grammi. Arvatavasti koks. Gramm maksab kaheksasada. Kauba tänavahind on niisiis kaheksakümmend tuhat krooni.

Kõlab koputus. Asetan paki hajameelselt lauale ja vaatan ukse poole.

Sisse tuleb mamps.

Ta paistab olevat väsinud.

Pikkades pruunides juustes on hallid viirud ja need langevad vanunud lokkidenä olgale. Teksaspluus on rindade kohal pingul ja kaeluseavas helkleb kuldne rist. Korralikult triigitud liivavärvi püksid on kulunud ja hakanud alt narmendama. Ühes käes hoiab ta prügikotti.

„Mida sa teed?“ küsib ta, laseb pilgul ringi rännata ja lükkab juuksesalgu kõrva taha. „Seda, et ... kas sul on midagi käsil? Või istud sa lihtsalt niisama ja ... Ma tahan öelda, et see pole samuti midagi hullu. Kui sa mitte midagi ei tee. Nojah.“

Mamps räägib alati liiga palju. Justkui lendaksid sõnad otse suust välja, ajast läbi käimata. Nagu linnud, kes põgenevad puurist.

„Ei ole midagi käsil,“ vastan ma ja loodan, et ta lahkub, sest just praegu ei jaksa ma temaga lobiseda.

„Kas oled täna Ingemarile juba helistanud? Minu meelest oleks hea, kui sa seda teeksid. See tähendab, kui sa talle helistaksid.“

Ingemar on üks mampsi koguduse vanematest. Lokkis hallide juuste ja paksude punaste huultega kuuekümnendates aastates vanamees. Ta naeratab alati, isegi siis, kui pastor jutlustab põrgust ja viimsest kohtupäevast. Ingemaryl on väike tänavakohvikute võrk, kus on alati töökäsi tarvis, nii räägib vähemasti mamps.

Aga miks ma peaksin minema vorsti grillima mingi üheksakümne krooni eest tunnis, kui teenin Igori juures vähemalt kümme korda rohkem?

„Ei. Ei jõudnud.“

Mamps laseb prügikoti käest. See kukub märja potsatusega põrandale.

„Kuule, Saamuel. Sa ometi *lubasid*. Mida sa küll nii tähtsat tegid?“

Ma ei vasta, sest mida mul öelda on? Et mängisin terve päeva arvutimänge?

Mamps astub paar sammu lähemale ja seab käed rinnale risti. Põrandale ümber prügikoti tekkinud niiskelt läikiv laik valgub järjest laiemaks.

„Niiviisi ei saa, Saamuel. Tee oma elu viimaks korda. Sa ei või ometi lõputult kodus kükitada ja ... ja ...“

Mampsi hääl katkeb ja sõnad saavad vastu ta tavasid otsa. Näen, et ta pilk libiseb üle linnupuuri ja ta raputab peaaegu märkamatu pead.

Siis mamps kangestub.

„Mis see on?“

Ta napsab Igori paki laualt enda kätte.

„Anna see siia,“ nõuan ma, tõusen ja taipan samal hetkel, et olen liiga kiire ja ägeda reaktsiooniga end paljastanud.

Mamps raputab pakki, justkui kuuleks ta niiviisi selle sisu.

„*Kurat küll*. Anna siia!“

Sirutan käe pruuni paki järele.

„Ära vannu minu kodus,“ turtsub mamps.

Ja siis: „Aga siiski. Mis see *on*?“

Mamps taganeb minust mõne sammu, ta pilk ütleb kõik. See pilk ei ole murelik ega tige, vaid üksnes pettunud.

Nagu tavaliselt.

Ma olen talle suur pettumus.

„Ei midagi,“ vastan ma.

„Siis pole sellest ju lugu, kui selle võtan. Kui selles mitte midagi olulist ei ole. Siis ei ole mingit tähtsust, kui selle endale võtan. Või mis?“

Mamps sõrmitseb pakki, uurib seda igast küljest, nagu oleks see pomm. Värisevate sõrmedega tõmbab ta teibi lahti ja kisub pakendit. Viimaks rebeneb pruun paber, paarkümmend väga väikest läbipaistvat valge sisuga plastkotikest pudenevad põrandale ja maanduvad tema jalgade juures just nagu sügisesed lehed ümber suure puu.

„Armas aeg, mis see ... ?“

„See ei ole see, mida sa arvad. See on ...“

Kuid ma ei leia head vabandust, sest mida muud väikestes minigrip-kotikestes ikka hoitakse kui mitte diskopulbrit?

Mamps kõigutab end edasi-tagasi, suu pärani. Silmadesse on valgunud pisarad.

„Sa kaod siit nüüd päriselt, Saamuel. Ma mõtlen seda tõsiselt.“

Mampsi hää on rahulik, ehkki ta näeb välja nii, nagu oleks ta keset päist päeva kummitust kohanud.

„Ma ...“

„Välja!“ kisendab ta ja vajub siis kükakile. Kraabib kotikesed kokku, astub prügikoti juurde ning surub need vanade piimapakkide, krevetikoorte ja õunasüdamete vahele. Ta haarab prügikoti pihku ja väljub esikusse.

Silmitsen märga laiku põrandal ja kuulen, kuidas trepikoja uks avaneb. Seejärel kostab hästi tuttav prügiluugi jõhker kõmatus, kui see kinni kukub.

Sammud lähenevad ja välisuks sulgub.

„Välja!“ karjub ta uuesti esikust.

Korjan kokku oma asjad, topin seljakotti, tõmban kapuutsiga jope selga ja astun esikusse.

„Kao minu majast,“ uriseb mamps. „Ja võta see endaga kaasa.“

Ta kisub käe ümbert värvikirevatest klaaspärlitest käevõru, mille meisterdasin talle esimeses klassis, ja viskab põrandale. Siis lahkub ta sealt nuuksudes.